MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Koulutuksesta ei ole vaalitaistelussa juuri puhuttu lukuun ottamatta fraasia sen ensisijaisuudesta Suomen pärjäämiselle. **ILTALEHTI PÄÄKIRJOITUKSESSAAN**

Omatkin hylkäsivät kaupunkihallituksen

Vuoden 2011 eduskuntavaalit muuttivat suomalaisen politiikan voimasuhteet perinpohjin. Perussuomalaisten ”jytky” laimensi perinteisten suurten puolueiden valtaa.

Kolmen suuren sijasta hallitusvaltaa haki neljä keskisuurta puoluetta. Ulos jäivät lopulta vaalien suurin häviäjä ja voittaja: maaseudulla vahvat keskusta ja perussuomalaiset.

Kun pääministeri Jyrki Kataisen (kok.) kuuden puolueen hallitus lopulta syntyi, harva uskoi sen selviävän läpi vaalikauden. Muodollisesti hallitus pysyi pystyssä, vaikka ristiriitojen myötä suurin osa sen ministereistä vaihtui ja pari puoluettakin putosi matkalla kyydistä.

Koska suurta talouspoliittista linjaa ei kyetty muodostamaan, hallitus joutui keskittymään hallinnollisiin uudistuksiin. Hallituksen kärkihankkeet – kunta- ja sote-uudistus – kaatuivat nekin sisäisiin riitoihin ja heikkoon valmisteluun.

Vaalikauden loppusaldo on hyvin kummallinen. Suomen kannalta välttämättömät päätökset jäivät tekemättä, ja hallituspuolueet lähinnä haukkuvat toisiaan.

Vaalilomalle lähteneestä eduskunnasta ei taida löytyä yhtään hallituspuolueen edustajaa, joka kampanjassaan puolustaisi hallituksen aikaansaannoksia. Ja miksi puolustaisikaan, kun jopa pääministeri Alexander Stubb (kok.) on liittynyt oman hallituksensa arvostelijoihin.

Vaikka hallitukselta puuttui yhteinen ideologia lähes kaikessa, sen puolueita ja suurta osaa ministereistä yhdisti harvojen kasvukeskusten näkökulma. Sen seurauksena säästöpäätökset painottuivat maaseudulle, valtaa ja rahoitusta haalittiin Etelä-Suomen muutamiin kaupunkeihin.

Hallituspuolueiden sisällä tilanne oli hankalin maaseudun kokoomuspoliitikoille. Kokoomus sai maaseudun ja sen elinkeinojen kannalta keskeiset salkut, mutta joutui niitä koskevissa päätöksissä usein vihreiden puheenjohtajan, ympäristöministeri Ville Niinistön yliajamaksi.

Viime kesänä väistynyt maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen (kok.) teki vaikeissa olosuhteissa varsin kelvollista työtä. Vihreiden kanssa lähes kaikissa asioissa riitelemään joutunut ministeri tyytyi kuitenkin purkamaan tuntojaan vasta puoli vuotta pestinsä päättymisen jälkeen (MT 26.1.).

Koskisen seuraaja Petteri Orpo (kok.) on hänkin pärjännyt tehtävässään. Kaupunkihallituksen toimet ja toimettomuus ovat silti syöneet kokoomuksen kannatusta maaseudulla ja erityisesti viljelijöiden keskuudessa (MT 16.3.).

Hallitussopua riitti vielä vuoden 2012 budjettiriihessä. Sittemmin sopu on mennyt – niin myös puheenjohtajat Jutta Urpilainen (sd.) ja Jyrki Katainen (kok.).

Suomi asettaa tällä hetkellä talouden toivonsa metsiin ja peltoihin perustuvan biotalouden kasvuun. Sen edistäminen on jäänyt nykyhallitukselta lähtökuoppiinsa.

Energian tuotannossa uusiutuvat kotimaiset energiamuodot ovat tehneet tilaa fossiiliselle kivihiilelle. Hiili on syrjäyttänyt myös turpeen käyttöä ja metsäenergia jumittunut odottamaan kotimaan ja EU:n hallinnollisia päätöksiä.

Hallituksen kompurointi on näkynyt ennen kaikkea keskustan kannatuksen nousuna.

Keskusta on kirinyt viime vaalien murskatappiosta ylivoimaiseksi gallup-ykköseksi ja sen puheenjohtaja Juha Sipilä pääministerisuosikiksi. Sipilässä kansa näkee nyt luultavasti sitä johtajuutta, jonka katsotaan nykyhallitukselta puuttuneen.

Biotalouteen liittyvä kasvu ja uudet työpaikat ovat keskustan vaaliteemoina keskeiset. Mikään puolue ei voi kuitenkaan yksin ratkaista Suomen ongelmia.

Olisi tärkeää, että biotalouden tavoitteille löytyisi laaja yhteisymmärrys puolueiden välillä. Se loisi osaltaan pohjaa vahvalle hallitukselle, jollaista Suomi tarvitsee nyt kipeästi.

Jopa pääministeri liittyi hallituksen arvostelijoihin.

Huolta tulevasta

Viljelijät pelkäävät taloustilanteen heikkenevän suomalaisilla maatiloilla edelleen.

Maaseudun Tulevaisuuden viljelijöille suuntaaman kyselyn mukaan taloustilanne on jo nyt surkea. Lähitulevaisuudessa yli puolet vastanneista arvioi sen yhä heikkenevän. (MT 23.3.)

Suurilla tiloilla huolia kasaantuu pieniä enemmän. Tämä on ymmärrettävää, sillä paljon investoinneilla velkataakka voi olla merkittävä.

Joka kymmenes vastaaja on jo neuvotellut tai aikoo neuvotella pankin kanssa velkojen maksuaikataulusta.

Taloushuolia on myös viljatiloilla, mutta nopeinta taloustilanteen huonontuminen on kyselyn perusteella kotieläintiloilla. Joka kymmenes kotieläintila aikoo lopettaa lähiaikoina ja yhtä moni aikoo vähentää tuotantoaan.

Maataloudella on iso merkitys suomalaiselle kansantaloudelle. Maatalouden kautta kulkevat rahavirrat koko maassa nousivat viime vuonna yli 6,5 miljardiin euroon. Tänä vuonna summa jäänee puoli miljardia pienemmäksi.

Kotimainen ruokaketju pellolta pöytään on tärkeä työllistäjä. Koko ketju tuo työtä kaikkiaan noin 300 000 suomalaiselle.

Suomalaistuotannon pärjääminen on ennen kaikkea kuluttajan etu. Tuotannon kannattavuutta pitää pystyä parantamaan, jotta voimme taata, että kaupan hyllyltä löytyy laadukkaita kotimaisia elintarvikkeita myös jatkossa.

Viime vuonna kotimainen tuotanto jäi jo kulutusta pienemmäksi sian-, naudan- ja karitsanlihassa.

Pelkästään poliittisilla päätöksillä ei tilojen taloutta saada kuntoon. Iso vastuu on viime kädessä kuluttajilla eli meillä kaikilla. Tämä kannattaa muistaa ruokaostoksia tehtäessä.

VIERASYLIÖ

Metsän jatkuva kasvatus avohakkuun tilalle

Avohakkuuseen, viljelyyn ja alaharvennuksiin perustuvan nykymetsätalouden kannattavuus on heikkoa. Se ei ole kulttuurisesti kestävää, eikä se vastaa suomalaisten suuren enemmistön eikä myöskään metsänomistajien enemmistön näkemyksiä siitä, miten metsää tulisi käsitellä.

Jatkuvalla kasvatuksella vältytään avohakkuiden aiheuttamilta taloudellisilta ja ympäristöä pilaavilta ongelmilta. Metsät tuottavat eniten ja taloudellisesti edullisimmin puuta kaikkiin eri käyttötarkoituksiin.

Jatkuvaa kasvatusta voidaan tehdä hyvin monella hakkuutavalla. Niitä ovat puittain tai puuryhmittäin poiminta- eli harsintahakkuu, yläharvennus ja ylispuuhakkuu sekä luontaisen uudistamisen hakkuut (pienaukot sekä suojuspuu- ja siemenpuualat), joissa luontaisesti ilmaiseksi syntynyttä alikasvosta ei raivata vaan kasvupaikka säilytetään jatkuvasti jonkin verran puustoisena eli peitteisenä. Avohakkuuta ei tehdä.

Hakkuut tehdään yläharvennusperiaatteella, eli hakataan vain niin sanottuja arvokasvukynnyksen saavuttaneita isoimpia ”rahapuita” ja pienten puiden annetaan vuorollaan kehittyä hakkuukypsiksi.

Jatkuvan kasvatuksen yleisohje on: hakkaa tukkipuita ja kasvata kuitupuista uusia tukkipuita.

Menettely on siten samanlaista kuin vesiekosysteemin kalojen tai rapujen hyödyntäminen. Jatkuva kasvatus voidaan aloittaa milloin tahansa missä tahansa metsikössä, myös taimikosta. Mitään siirtymäaikoja ei tarvita.

Metsässä muutakin kuin vain puuta

Kun otetaan huomioon monimuotoisuus- ja maisema-arvot, jatkuva kasvatus on siinäkin suhteessa vallitsevaa avohakkuu-alaharvennusta edullisempi.

Mitä useampia monikäyttöasioita otetaan mukaan vertailuun, sitä ylivoimaisemmaksi jatkuva kasvatus käy. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi luontomatkailu, virkistyskäyttö, marjastus, sienestys, terveyden vaaliminen, metsästys ja pohjoisessa lisäksi porotalous.

Metsätaloudella on suuri merkitys hiilitaseen kannalta. Kun jatkuvassa kasvatuksessa tuotetaan hyvälaatuista, myös rakentamiseen soveltuvaa tukkipuuta, se on hiilitaseen kannalta suositeltavin vaihtoehto. Se olisi merkittävä asia koko maan talouselämän kannalta.

Avohakkuulla ja maan voimaperäisellä muokkauksella vaurioitetaan maaekosysteemiä ja pilataan ympäröivien alueiden vesiä.

Avohakkuulla, istutuksella ja alaharvennuksella pahennetaan tuuli- ja myrskytuhoja ja esimerkiksi hirvi- ja myyrätuhoja. Niillä tuulituhojen muodossa aiheutetaan taloudellista vahinkoa naapureidenkin metsissä ja voimalinjoilla.

Avohakkuut ja taimikot katkaisevat yhteydet harvassa sijaitsevien suojelukohteiden väliltä. Monet metsän lajit tarvitsisivat niin sanottuja ekologisia käytäviä suojelukohteiden välille, joiden kautta syntyisi suojelualueverkosto.

Hakkaa tukkipuita ja kasvata kuitupuista uusia tukkipuita.

Jatkuvalla kasvatuksella tämä ongelma olisi kohtuullisesti ratkaistavissa ilman, että metsänomistaja ja muu yhteiskunta menettäisivät tärkeitä metsätuloja.

Metsät eivät Suomesta lopu

Aikoinaan metsälaki saatiin aikaan uhkailuilla metsien pikaisesta loppumisesta. Sillä haluttiin estää nimenomaan metsän hävitykseksi arvioitu avohakkuu.

Uhkailulla puun loppumisesta ei tietenkään ollut mitään todellista perustaa. Suomen oloissa metsät uudistuvat ja kasvavat omaa tahtiaan siitä riippumatta, onko olemassa lakia, määräyksiä ja niitä valvovia organisaatioita tai ei.

Kuusikymmentä vuotta sitten metsäammattilaiset alkoivat tulkita lakia niin, että se velvoittaa avohakkuuseen ja keskenkasvuisten puiden ennenaikaiseen hakkuuseen alaharvennuksella ja alikasvoksen raivauksella. Kurittomat metsänomistajat haastettiin käräjille ja tuomittiin oikeudessa oman metsänsä hävittäjiksi.

Se oli jo sinänsä tavattoman loukkaavaa. Syyksi riitti monesti, että metsänomistaja ei suostunut avohakkuuseen tai kaadettujen yksittäisten puiden kannon läpimitta oli suurempi kuin pystyyn jääneiden. Tuomio oli täysin nurinkurinen, sillä juuri pienemmistä puista tulisi kasvattaa isompia ja hakata isompia pois pienempien kasvun tieltä.

Tiedossa ei ole muuta elinkeinoryhmää, joka tuomittaisiin siitä syystä, ettei se ole omaisuutensa hoidossa noudattanut jonkun byrokraatin tahtoa. Holhoaminen tapahtuu kuitenkin niin, että holhoajalla ei ole mitään vastuuta, vaikka raha menisi ”Kankkulan kaivoon”.

Viranomaiset eivät ole tehneet mitään palauttaakseen asiattomasti tuomittujen metsänomistajien kunnian, saati esittäneet korvauksia vahinkoja ja vääryyttä kärsineille metsänomistajille tai heidän omaisilleen. Tarvittaisiin ilmeisesti eräänlainen totuuskomissio korjaamaan aiheutetut vääryydet.

Lain tarvetta on perusteltu lisääntyneillä puuvaroilla. Puuvarannon lisääntyminen on kuitenkin pääosaksi soiden kalliin ojituksen ansiota ja saasteiden aiheuttaman ympäristön muutoksen syytä.

Kolmas lisäystekijä ovat hakkuusäästöt. Metsäteollisuudelle on näet ollut – kumma kyllä – edullisempaa ostaa kalliimmalla hinnalla raakapuuta idästä kuin kotimaisista metsistä. Valtiovalta on hämmästyttävästi tukenut senkaltaista politiikkaa.

Metsälain uudistus jäi keskeneräiseksi

Istutusmetsät eivät ole lisänneet metsien keskimääräistä kasvua, sillä ne ovat pääosin vielä nuoria. Sitten, kun viljelypuustot saavuttavat hakkuukypsän koon, huonolaatuisen istutuspuun ostomarkkinat ovat saattaneet kaikota teollisuuden siirryttyä halvemmille markkinoille.

Kalliit istutusmetsät uhkaavat silloin jäädä vain kalliiksi huonolaatuiseksi energiapuuksi. Taloudelliset tappiot ovat suunnattomia.

Sen lisäksi, että metsälain tulee olla helposti ymmärrettävissä, sen tulisi täyttää kaksi perusehtoa: huolehtia siitä, ettei metsän hakkuulla ja muulla käsittelyllä aiheuteta taloudellista vahinkoa naapureille ja muille kansalaisille, sekä valvoa, ettei metsän hakkuulla tai muulla käsittelyllä vaurioiteta ympäristöä.

Muut seikat, eli mitä puulajia ja millä tavalla kasvattaa tai uudistaa, eivät kuulu lailla säädettäviin asioihin vaan opastuksella ja neuvonnalla ratkaistaviksi. Niiden tulee kuitenkin perustua tutkimuksella kiistattomiksi osoitettuihin tietoihin.

Tärkeää olisi, että metsänomistajalle suotaisiin lopultakin perustuslain edellyttämä oikeus itse päättää, mitä puulajeja hän kasvattaa ja millaista hakkuuta hän metsässään tekee tai teettää.

Metsälaki tarvitsee edelleen todellisia korjauksia.

ERKKI LÄHDE

Kirjoittaja on metsänhoidon emeritusprofessori.

PÄIVÄN KUVA

ANTERO YLITALO

Talvi ei vielä hellitä

Toholampilainen Antero Ylitalo kuvasi eilen tiistaina lumisadetta Lamppisnevalla. Uutta lunta tuprutti rämeelle pari senttiä. Suon peittämä hanki kantoi vielä miehenkin.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: MIKAEL PENTIKÄINEN

Osuuspankki palaa viimein Helsinkiin

Kun pikkupoikana sain ensitienestini läheisen K-kaupan mainosten jakamisesta, piti miettiä, mihin rahat tallennan. Oli syytä hankkia oma tili.

Pohdin, mihin rahani veisin. Osuuspankkiin oli jo ohut side. Vanhemmat olivat ostaneet pojalle aiemman kotiseutumme Turun Seudun Osuuspankin jäsenyyden. Lisäksi tuttu mies – Suur-Helsingin Osuuspankin vahtimestari – houkutteli pankkiinsa.

Kävelin osuuspankin Oulunkylän konttoriin ja avasin tilin. Olo oli kuin miehellä.

Vuosia myöhemmin olin päässyt yliopistoon. Opiskelijapolitiikka ja muut puhteet toivat säännöllistä tuloa. Palkkiot olivat pieniä, mutta rahaa tuli yli arkisen tarpeen.

Ajattelin säästää asuntoa varten. Tällä kertaa menin osuuspankin Mikonkadun konttoriin avaamaan asuntosäästäjän tiliä.

Olin pudota tuolilta, kun virkailija kertoi, etten voi sitä avata. Suur-Helsingin Osuuspankki ei ollut 1980-luvun lopulla kiinnostunut kaltaisistani pienituloisista asuntosäästäjistä.

Siltä istumalta lähdin Aleksille Kansallispankkiin. Siellä kelpasin säästäjäksi.

Pörssiyhtiön tehtävä on maksimoida voittoa, osuustoiminnan tehtävä on optimoida asiakkaan palvelu.

mikael.pentikainen@mt1.fi
@jmpentikainen

En paljon ymmärtänyt pankeista, mutta oivalsin, että silloisen Suur-Helsingin Osuuspankin toiminta oli kaukana osuuspankkiaatteesta. Minusta ei tullut osuuspankkien suurta ystävää.

Meni muutama vuosi ja Suur-Helsingin Osuuspankki ajautui vaikeuksiin. Kelvottomasti johdettu tappiopesä ajautui ryhmän syliin. Helsinkiläisiltä hävisi oma osuuspankki.

Helsingissä sai toki palveluja pankista, jonka ovessa luki osuuspankki, mutta se oli muiden pankkien OP-ryhmän kautta omistama.

Siltä puuttui osuuspankin keskeinen ominaisuus; se ei ollut asiakkaidensa pankki.

Asiasta ei paljon puhuttu. OP-ryhmän pörssisiipi vähät välitti ongelmasta. Heille asiakasomistajuus oli välttämätön paha, jotain maalaismaista ja historiallista. Osuustoiminnan olemusta ymmärtävä siipi – pääjohtaja Reijo Karhisen johdolla – näki, että Helsingin tilanne syö koko ryhmän uskottavuutta.

He kokivat, että Helsinki on vaiettu haava ryhmän sielussa.

Juuriaan korostava OP-ryhmä ei ole oikea valtakunnallinen osuuspankki, jos pääkaupunkiseudun asiakkaat eivät voi omistaa pankkiaan.

Itsekin olin palannut osuuspankin asiakkaaksi.

Nordeassa koin olevani väärässä pankissa. Tunsin, että uusi Nordea tarvitsee asiakkaansa vain maksimoidakseen tulostaan. Minun pankillani saisi olla jokin muukin tehtävä kuin tehdä asiakkaidensa avulla omistajilleen mahdollisimman suuri tulos.

Pari kertaa soitin Helsingin Osuuspankkiin ja ilmoitin haluavani jäseneksi. Virkailijat selittivät, että saan bonukset ilman jäsenyyttäkin.

Sanoin, ettei minua kiinnosta bonus vaan jäsenyys. Halusin vaikuttaa pankkiini. Kysyin, mikä on sellainen osuuspankki, johon asiakas ei pääse jäseneksi.

Virkailijan pasmat sekosivat. Tuli vaikutelma, ettei tämä tiennyt, mitä on jäsenyys. Toisella kertaa puhelu äkisti päättyi. Taisi tulla luuri korvaan.

Piti ottaa pankkiherroihin yhteys ja ihmetellä. Kuulin, että en ollut ainoa ihmettelijä.

Viime viikolla se sitten tapahtui.

Karhiselta tuli sähköposti. Hän kertoi, että Helsingin OP Pankki Oyj muutetaan vuonna 2016 oikeaksi osuuspankiksi.

Osuuspankkiryhmästä tulee taas valtakunnallinen.

Meitä asiakasomistajia kutsutaan rahastoannilla asiakasomistajiksi. Lisäksi luvataan valtaa edustajiston ja hallituksen kautta.

Määräysvalta säilyy kuitenkin OP-ryhmällä. No, sen ehkä kestämme, koska tämä on fakta myös muissa osuuspankeissa. Niidenkin itsenäisyys on suhteellista. Ryhmän vastuujärjestelmä tarkoittaa, että jokainen on tavallaan toisen valvonnassa eikä kukaan pääse turmelemaan koko ryhmää, kuten Suur-Helsingin OP:n johtajat taannoin.

Asia ei ehkä ole jättimäinen, mutta se on hyvin periaatteellinen.

Päätös on osuustoiminnan voitto. Se on merkki siitä, että ainakin OP-ryhmän nykyjohto on sitoutunut aidosti osuustoimintaan.

Siitä kertoi Pohjolan ostaminen pörssistä. Kallis operaatio poisti ryhmän sisäisen ristiriidan: pörssiyhtiön tehtävä on maksimoida voittoa, osuustoiminnan tehtävä on optimoida asiakkaan palvelu.

Toivotaan, että Helsingin seudun ihmisillekin tulee nyt oikea osuuspankki.

LEHTIKATSAUS

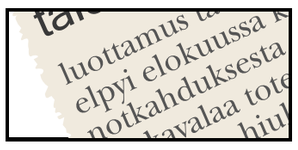

Sote-säästöt vievät aikaa

Keskisuomalainen ei usko sosiaali- ja terveyspalveluuudistuksen tuovan ainakaan nopeita säästöjä kuntien avuksi.

Poliitikkojenkin pitäisi tietää, että mitä suuremmasta uudistuksesta on kyse, sitä varmemmin se nostaa kustannuksia aluksi, lehti arvioi. *”Kunnat ovat nyt joka tapauksessa tiukan paikan edessä. Niiden tulisi säästää taloudestaan ja palveluistaan kahden miljardin euron edestä, linjasi valtiovarainministeriö viime viikolla. Tähän säästöpaineeseen sote-ratkaisu – jos siis sellainen sattuisi syntymään piakkoin – ei toisi nopeaa helpotusta.*

Ei ihme, jos kunnat ovat huolissaan: taloutta pitäisi sopeuttaa ripeästi, ja samanaikaisesti palveluja tulisi uudistaa rankasti. Yhtälö ei ole aivan helppo.”

Kakku uuteen jakoon

Kaleva kantaa huolta etenkin maitotilojen pärjäämisestä. Lehden mukaan parhaassa tapauksessa tuottajahintojen pohjakosketus on saavutettu, mutta mitään takeita siitä ei ole. Epävarmaa on myös se, alentuvatko maatalouden panoskustannukset taantuman myötä.

”Tilannetta maatalousyrityksissä ei vähääkään helpota, että vuoden alussa käynnistyneen EU:n uuden maatalouspolitiikan mukainen tukien maksu viivästyy. Osa tälle vuodelle kohdennetuista tuista tulee vasta ensi vuonna.

EU-jäsenyyden ensimmäiset pari vuosikymmentä viljelijäväestö on keskittynyt poliittiseen edunvalvontaan mahdollisimman hyvän tukitason saavuttamiseksi.

Nyt ollaan tilanteessa, jossa markkinoiden merkitys tuloihin kasvaa. Oleellista onkin vaikuttaa siihen, miten kakkua jaetaan elintarvikeketjussa. Lisää tuloja on saatavissa vain sitä kautta.”